

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-4-288
Karar Sayısı : 09-20/404-99
Karar Tarihi : 29.4.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Murat ÇETİNKAYA

B. RAPORTÖRLER : Serpil YANIK, Recep GÜNDÜZ

**C. BAŞVURUDA
BULUNAN**

: Kazakistan Cumhuriyeti Rekabeti Koruma Kurulu
010000, 35-street, Administrative Building "House of
Ministries" Astana, KAZAKİSTAN

20 **D. ŞİKAYET
EDİLENLER**

: - Alkan Grup Turizm İşletmeleri A.Ş.
Güzeloba Mh. Tesisler Cd. No:73 07230 Lara/Antalya
- Tez-Tur Ltd. Şti.
Güzeloba Mh. Tesisler Cd. No:73 07230 Lara/Antalya
- Alkan Grup Turizm İşletmeleri A.Ş. ve Tez-Tur Ltd. Şti.'nin
Türkiye'de anlaşmalı oldukları oteller

30 **E. DOSYA KONUSU:** Tez-Tur Ltd. Şti. (Tez-Tur) ve Alkan Grup Turizm İşletmeleri A.Ş. (Alkan Grup) arasında uyumlu eylem olduğu ve Türkiye'deki otellerle Alkan Grup arasında yapılan anlaşma ile Kazakistan menşeli turizm acentelerinin piyasa dışına çıkarıldıkları iddiası.

40 **F. İDDIALARIN ÖZETİ:** Kazakistan Cumhuriyeti Rekabeti Koruma Kurulu'nun Kazakistan Ankara Büyükelçiliği ve T.C Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla Kuruma ilettiği başvuruda, Kazakistan Rekabet Otoritesi tarafından turizm sektöründe yürütülen incelemelerde, Kazakistan coğrafi pazarında faaliyet gösteren ve Türkiye'deki oteller ile çalışan turizm şirketleri arasında kartel amaçlı anlaşmaların tespit edildiği belirtilmiştir. Şikâyet dilekçesinin devamında Tez-Tur ile Alkan Grup arasındaki münhasır ilişki nedeniyle, Tez-Tur'un müşterilerine sunduğu otel rezervasyon işlemlerini sadece Alkan Grup aracılığıyla gerçekleştirdiği, diğer seyahat acenteleri ile çalışmaktan kaçındığı ifade edilmiş ve incelemelerde bahse konu teşebbüsler arasında uyumlu eylemin ve/veya kartel anlaşmasının belirtilerinin tespit edildiğinden bahsedilmiştir. Öte yandan, şikâyet dilekçesinin ekinde yer verilen ve Tursal Travel tarafından bir müşteriye gönderildiği anlaşılan elektronik posta mesajında, Türkiye'de faaliyet gösteren bazı oteller ile Tez-Tur arasında münhasır anlaşma bulunduğu, bu anlaşma nedeniyle Kazakistan'daki diğer tur şirketlerinin söz konusu otellerle çalışmadıkları ifade edilmiştir. Anılan anlaşmanın Kazakistanlı turizm acenteleri

09-20/404-99

50 açısından bir rekabet ihlali olduğunun belirtildiği şikâyet dilekçesinde, uygulamanın 4054 sayılı Kanun kapsamında bir rekabet ihlâli olup olmadığının incelenmesi talep edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 29.12.2008 tarih ve 8417 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 22.4.2009 tarih ve 2008-4-288/İİ-09-SY sayılı İlk İnceleme Raporu 24.4.2009 tarih ve REK.0.08.00.00-110/122 sayılı Başkanlık Önergesi ile 09-20 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da, şikâyet konusu ile ilgili olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı, görüşüne yer verilmiştir.

60 I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

70 Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, iki ilgili ürün pazarının söz konusu olduğu anlaşılmıştır. Bu pazarlar, Tez-Tur'un faaliyet gösterdiği alt pazar niteliğindeki "turizm acenteliği hizmetleri pazarı" ve Tez-Tur ile münhasır ilişkileri olan otellerin faaliyet gösterdiği üst pazar niteliğindeki "beş yıldızlı otelcilik ve tatil köyü hizmetleri pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar, turizm acenteliği hizmetleri pazarı bakımından "Kazakistan-Türkiye güzergâhı"; otelcilik hizmetleri pazarı bakımından ise "Ege ve Akdeniz Bölgeleri" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Hakkında Şikâyette Bulunulan Firmalar

I.2.1. Alkan Grup Turizm İşletmeleri A.Ş.

80 Alkan Grup 1994 yılından bu yana turizm sektöründe faaliyet göstermektedir. 2004 yılına kadar düzenlenen paket programlar veya turlar ile Türkiye'ye turist getirme faaliyetlerine ağırlık veren Alkan Grup, bünyesinde bulunan ve kendi markası olan Tez-Tur ile 2005 yılı sonunda Rusya'dan ülkemize en çok turist getiren tur operatörü olmuştur.

Alkan Grup 2004 yılından itibaren Amara Beach Resort Hotel ile otelcilik alanında da faaliyetlerine başlamış ve 2005 yılı itibarıyla otelcilik alanında 4 "de lüxe otel" ve 1 konsept otel yatırımını gerçekleştirmiştir. Teşebbüsün inşaat alanında da yatırımları bulunmaktadır.

90 Alkan Grup bünyesinde faaliyet gösteren iki tur operatörü bulunmaktadır. Bunlar Tez-Tur ve Eray-Tur'dur.

H.2.2. Tez-Tur Ltd. Şti.

Yukarıda da belirtildiği üzere Alkan Grup'un bir markası olan Tez-Tur 1994 yılında bir Türk-Rus ortaklığı olarak kurulmuş olan ve ağırlıklı olarak Rus pazarında faaliyet gösteren bir şirkettir. Dosya mevcudu bilgilere göre, 2005 yılında Türkiye'de turizm faaliyeti yürüten firmalar arasında, "Ağırlanan Müşteri Sayısı" açısından yapılan sıralamada 3., Rusya pazarında ise 1. sırada yer almıştır. Tez-Tur Türkiye operasyonlarını anlaşmalı olduğu 5 yıldızlı otellerle yürütmektedir. Bunun yanı sıra Tez-Tur'un aynı iktisadi bütünlük içinde bulunduğu Alkan Grup'un da Türkiye'de otelleri bulunmaktadır.

H.3. Değerlendirme

Şikâyet başvurusunda iki iddia ileri sürülmektedir: Bunlardan ilki Kazakistan piyasasında faaliyet gösteren Tez-Tur'un Türkiye pazarına yönelik turizm acenteliği hizmetlerinin sunumunda Alkan Grup turizm acentesi ile münhasır olarak çalıştığı, bu durumun ise teşebbüsler arasında rekabet ihlâline yol açacak bir anlaşmaya/uyumlu eyleme işaret ettiği iddiasıdır. İkincisi ise, Türkiye'deki bazı otellerin Tez-Tur ve Alkan Grup ile münhasıran çalıştıkları, diğer tur operatörleri ile çalışmayı reddetmelerinin de bir rekabet ihlâli oluşturabileceği iddiasıdır.

4054 sayılı Kanun kapsamında teşebbüs, piyasada mal ve hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütünlük teşkil eden birim olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan, kontrolü Alkan Grup'un elinde olduğundan bağımsız karar verme ehliyeti olmayan Tez-Tur'un Alkan Grup'tan bağımsız bir teşebbüs olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, aynı iktisadi bütünlük içinde bulunan ve ikisi birden tek bir teşebbüs oluşturan şirketler arasındaki münhasır ilişkinin bir uyumlu eylem ya da kartel olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda, ilk iddia kapsamında bir kartel ilişkisinden bahsedilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, rekabet ihlâli iddialarına konu olabilecek, Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışındaki bir teşebbüs faaliyetinin 4054 sayılı Kanun kapsamında ele alınıp alınamayacağına tespiti gerekmektedir. 4054 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları içine mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen her türlü teşebbüsün aralarında yaptığı rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar ile piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmaları ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralmalar niteliğindeki her türlü hukuki işlem ve davranışlar, rekabetin korunmasına yönelik tedbir, tespit, düzenleme ve denetlemeye ilişkin işlemler bu Kanun kapsamına girer.*" hükmü yer almaktadır. Kanun'un söz konusu hükmünde "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen*" denilmek suretiyle, uluslararası hukukta yerleşik kavramlardan olan "etki doktrini" benimsenmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'de ya da yabancı ülkelerde kurulu olmalarına ya da Türkiye'de mal ve hizmet piyasalarında faaliyet göstermelerine bakılmaksızın, faaliyetleri Türkiye mal ve hizmet piyasalarını etkileyen teşebbüslerin iktisadi faaliyetlerinin Kanun kapsamında olduğunun kabulü gerekmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda Türkiye'deki bazı otellerin Tez-Tur ve Alkan Grup ile münhasıran çalıştıkları, diğer tur operatörleri ile çalışmayı reddettikleri iddiası,

09-20/404-99

140 şikâyete konu eylemin Türkiye piyasalarına etkisinin söz konusu olması halinde, 4054 sayılı Kanun kapsamında ele alınabilecektir.

Söz konusu iddia tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren bir dikey anlaşmaya ilişkindir. Türkiye’de faaliyet gösteren sağlayıcı konumundaki bazı otellerin Kazakistan’da sadece Tez-Tur ile anlaşma yapması şikâyet edilmektedir. Bir başka deyişle, bu otellerin Kazakistan’dan sadece Tez-Tur aracılığıyla gelen turistlere hizmet verdiği, Kazakistan’daki diğer acentelere otel hizmeti sunmadığı iddia edilmektedir.

150 Şikâyet dilekçesinde, Tez-Tur ile münhasır anlaşma imzaladıkları ve bu anlaşma nedeniyle Kazakistan turizm acentelerinin müşterilerini kabul etmedikleri iddia edilen otellerin sayısı yaklaşık 20’dir. Akdeniz ve Ege sahillerinde bulunan bu oteller genellikle beş yıldızlı olup, bunlardan Amara Oteller Grubu hâlihazırda Alkan Grup iktisadi bütünlüğü içindedir.

Münhasır satış anlaşmaları, rekabet hukuku bakımından, ana unsuru sağlayıcının yalnızca tek bir alıcıya ya da sınırlı sayıda alıcıya satması olan “sınırlı dağıtım grubu”nda yer alan dikey anlaşma türleridir. Bu anlaşmalarda başlıca üç tür rekabet sınırlaması söz konusu olabilir:

- Belirli alıcılar ilgili pazardaki mal veya hizmetleri belirli sağlayıcılardan temin edemediğinden, alım pazarının rakiplere kapatılması,
- Rakip sağlayıcıların çoğu veya tamamı alıcı sayısını sınırladığı zaman, yeniden satıcı düzeyinde veya sağlayıcı düzeyinde rekabet karşıtı işbirliği yapılmasının kolaylaşması,
- Daha az yeniden satıcı söz konusu olacağından marka içi rekabetin azalması veya ortadan kalkması.

170 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının 2007 yılı verilerine göre Türkiye genelinde 776’sı turizm yatırım belgeli, 2.514’ü turizm işletmesi belgeli toplam 3.290 turizm belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır. Bunlardan 875’i Ege Bölgesi’nde, 970’i ise Akdeniz Bölgesi’ndedir. Ülkemizdeki 5 yıldızlı otel sayısı ise 238’i işletme belgeli, 141’i ise yatırım belgeli olmak üzere toplam 379’dur. Ülkemizde turizmin, münhasır anlaşmaya taraf oteller de dâhil olmak üzere, Ege ve Akdeniz sahillerinde yoğunlaşmış olması ve bu bölgelerin yoğun turistik konaklama tesisi potansiyelinin bulunması nedenleriyle, alıcı tur operatörleri açısından benzer niteliklerde alternatif konaklama tesisi bulunması mümkündür. Üst pazardaki sağlayıcılar/oteller bakımından ise, otellerin Tez-Tur dışında çok sayıda alternatif müşterilerinin ya da acentelerinin bulunduğu göz önüne alındığında, herhangi bir rekabet karşıtı etkinin oluşmayacağı anlaşılmıştır. Nitekim Kazakistan’dan ülkemize gelen turist sayısı yaklaşık 195.000 iken, ülkemize gelen toplam turist sayısı 23.000.000’un üzerindedir.

180 Öte yandan, şikâyete konu münhasır anlaşma sonucunda, otelcilik hizmetlerinin Kazakistan’daki rakip tur şirketlerine kapatılması, rakip sağlayıcıların çoğu veya tamamı alıcı sayısını sınırladığı zaman Kazakistan’dan gelen turistlere hizmet sunan oteller arasında veya turizm acenteliği pazarında rekabet karşıtı işbirliği yapılmasının kolaylaşması ve Kazakistan’daki, Türkiye’ye yönelik turizm acenteliği pazarında rekabetin ortadan kalkması etkisinin doğmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

09-20/404-99

Bu değerlendirmeler sonucunda Şikâyet konusu uygulamaların Türkiye mal ve hizmet piyasalarını etkilemediği, dolayısıyla 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

Başvuru konusuna ilişkin olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına OYBİRLİğİ ile karar verilmiştir.

190